

هەریمی کوردستان و ئەگەری دابەشبوونی ئاکپارتی

06-10-2019

نووسەرەکان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

زىيان رۇژھەنلەتلىرى

بەرايى

عەلى باباجان يەككىڭ لە روخسارەكانى كابىنەكانى پىشوووتىرى حكومەتى توركىيا و لە دامەزراپنەرانى پارتى دادو گەشەپىندان، قۇلى لىن ھەلمالىيە تا حىزىيىكى تازە درووستىكات. دەمىكە باسى ھەبوونى گروپپىكى نارازى لەنىو ئەو حىزىبەدا دەكرىت كە لە سەرەتاي 2000كانەوہ تا ئىستا سوكانى دەسەلتاي توركىيا بەدەستەوہىيە. عەلى باباجان حىزب دابمەزىننىت و دابنەمەزىننىت، كىشەى ناوخۇيى حىزىبەكان يەككىڭ لە گىرنگىرتىن بابەتەكانى سىياسەتى ناوخۇى توركىيايە كە ئەمەش دەتوانىت كارىگەرى لەسەر سىياسەتى دەرەوہ و جۇرى پەيوەندىيەكانى ئەنكەرە لەگەل ھەولپىرىش دابنىت.

ئەگەرى دابەشبوونى ئاكارىتى

نەك تەنبا عەلى باباجان بەلكوو دەنگۇى ئەوہ ھەيە كە ئەحمەد داودئوغلۇو سەرۇكۆھەزىرانى پىشوووى ئەو وئالتەش بىر لە دامەزىراندنى حىزىيىكى بكا تەوہ. نارەزايىيەكان لەنىو ئاكارىتى زىياتر دواى ھەولەكانى سەرۇكى ئەو حىزىبە بۇ گۇرپنى سىستەمى سىياسى وئالت و كۆكرىدەنەوہى دەسەلتەكان لە دەستى سەرۇكايەتى كۆماردا زىياتر بوون. نارازىيەكان پىيانوايە ئاكارىتى لەو پىرەنسىپانە لايداوہ كە بۇى دامەزراوہ و وردە وردە دەسەلتەگەرايى كەس و بىنەمالەيەكى تىدا زال بووہ.

ھاوكت لەگەل ئەوانەشدا، توركىيا بەرەبەرە وازى لە رىفۇرمەكانى تايبەت بە ئەندامبوون لە يەككىتى ئەروپا ھىنا و گەپانەوہيەكى لە ئىسلاخ و دىموكراسى دەستپىكىرد و لە جىياتى ئەوہش، سىياسەتى پىشتەستوو بە ئەمن و ئاسايىشى گەشەپىدا كە ئەمەش واكىرد، تا دەمارى نەتەوہگەرايى- ئىسلامى لە نىو ئاكارىتى بەھىزتر بىت. كۆنترۇلەكانى سەر ئازادى دەربرىن زىادىان كىرد و لە پىرسى كوردىشدا گەپانەوہيەك بۇ دواوہ دەستپىكىرد. لە ئاستى سىياسەتى دەرەوہشدا ناكۆكىيەكان لەگەل ئەروپا و ئەمىرىكا زىاتربوون و نىزىكبوونەوہى زىياتر لە رووسيا و وئالتانى ناوچەكە كرا.

بىشك، ھاوتەرىب لەگەل ئەمانەشدا، ئابوورى توركىياش گەشەكرىدەكەى جارانى نەما كە ھۆكارىكى سەرەكەوتنى ئاكارىتى بوو. لەدواى 2015وہ تەكانەوہى دامەزىنەران و كەسانى دىارى ئەو حىزىبە زىاتربوو. دوا بەدواى ئەوہش رىژەى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنەكاندا بەرەبەرە كەمىان كىرد كە ئىستا وا پىشپىنى دەكرىت لە دەورى 34%ى دەنگەكانى توركىيا بىت.

دواى كەمكىردنى بەرچاوى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنە محەللىيەكانى ئەمسالدا، دەنگى نارەزايى لەنىو ئەو حىزىبە زىاتربوو. عەلى باباجانىش وەك دىارتىن رووخسارى ئەم قۇناخە دەرەكەوت. بەپى ئەو زانىارىيانەى بىلاو كراونەتەوہ، كۆبوونەوہى ئەردۇغان- باباجان لەسەر ئەگەرى گەپانەوہى باباجان بۇ ناو كابىنە سەرىنەگرتووہ و باباجان چەندجارىك جەختى كىردۇتەوہ كە ئاكارىتى لەو ھىلانە لايداوہ كە 2002 بۇ ئەوانە دامەزىرانبوو. ھەرچەندە ھىشتا بەرەسەمى ھىچ شتىك لە ئارادا نىيە بەلام، ھەندىك لە سەرچاوہكان باس لەوہدەكەن كە بە ئەگەرى زۇر، باباجان لە پاپىزدا حىزىيىكى نوچ درووستدەكات. ئەو بانگەشەى عەدالەت و ئازادى دەكات و كەسانى وەك عەبدۇلا گويل، نىھاد ئەرگوىن، حىسزىن چەلىك و مەحمەت شىمەشەك و بەشىر ئاتالاي لەگەلدايە. جگە لە خەتى ئاكارىتى 2002، كەسانىكى گەنج و بىرۇكرات لە ئەروپا و ئەمىرىكا لەگەل بەشنىك لە خاوەنكار و بازىرگەنەكان، كەسانى لىبرال و بەشنىك لە موخافزەكارەكانى كوردىش پىشتىگىرى لە باباجان دەكەن.

ژمارەيەك لە كەسانى نىك لە ئاكارىتى پىشپىنى ئەوہ دەكەن كە ئەگەر باباجان حىزىيىكى تازە دابمەزىننىت، 3%-4%ى دەنگەكان بىات. بەلام، كەسانى نىك لە باباجان ئەو رىژەيە بە 18% دەزانن. ھاوشانى ئەوہش، ئەحمەد داودئوغلۇو، جموجۇلپىكى بۇ كارىكى سىياسى تازە دەستپىكىردووہ. بەلام، زۇرلا كۆكن لەسەر ئەوہى كە لاينەنگرىكى زۇرى نىيە و ئەگەرى رىككەوتنى لەگەل يەككىڭ لە بالەكانى ئاكارىتى، وانا باباجان يان ئەردۇغان زىاترە.

ھەرىمى كوردستان و ئەگەرى دابەشبوونى ئاكاپارتى

حالى ھازىر، ئەڭ تەنبا ئاكاپارتى بەلكوو گىرنگىزىن ئەھزىبى سىياسى لە توركىيا كىشەى ناوخۇيىيان ھەيە. دەكرىت باس لە ھەبوونى سى بالى جىياي كەمالىستەكان، نەتەوگەراكان و چەپەكان لەنيو پارتى گەلى كۆمارى بگرىت. مەھەپە دابەشبوونىكى گەرەى لىن درووستبوو كە دواجار ئىي پارتى لىكەوتەو و ئىستاشى لەگەلدا بىت ھەم ئىي پارتى، ھەم مەھەپەش كىشەى ناوخۇيىيان ھەيە. ھەدەپەش كىشەيەكى سەرداپۇشراوى نەتەوگەراكانى كورد و چەپەكانى تىدايە و پۇتانسىيەلى دەرەكەوتنى كىشەى لاپەنگرانى ئۇجالان و ئەوانى دىكەشى لە ھەناودايە.

لەماوئى نىزىكەى دوو دەپەى رابردوودا، ئاكاپارتى سوكانى دەسەلتى توركىياى بەدەست بوو وئەمەش واىكردوو كارىگەرىي لەسەر پەيوەندىيەكانى ئەنگەرە- ھەولنىر و ئەنگەرە لەگەل كوردەكانى باكوور ھەبىت. ئەگەرى دابەشبوون كىزبەكەى، ئەردۇغان پالدىنەت تا زىاتر بەرەو نەتەوگەراكان بچىت يان پرۇسەيەكى جىاواز بۇ ئاشتكردنەوئى كورد دەستپىيكات. ھەلبەت تا ئىستا، نىشانەكان زىاتر ئەگەرى سەرگرتنى بزارەى بەكەم پىشانەدەن. ەلى باباجان كىزب درووستبكات سىياسەتى ناوخۇى توركىيا دەگۆرىت و ھاوسەنگىيەكان سەرلەنوئ تەعرىف دەبنەو. كىزبىش درووستنەكات و رىنگەى رىككەوتنەو لەگەل ئەردۇغان ھەلبىزىرەت، دىسان سىياسەتى ئاكاپارتى بەرەو گۆران دەچىت.

بۇ ھەرىمى كوردستانىش واىشتەرە كە لە پەيوەندىيەكانى خۇيدا لەگەل توركىيا، ئەگەرى ئەو گۆرانكارىيە لە پىشچا و بگرىت. لەگەل ئەوئى كە ئاكاپارتى ھىشتا بەھىزىترىن كىزبى توركىيا بەلام نارازىيەكانى ناوخۇ و كىزبەكانى ئۆپۇزىسىونىش كەم نىن و ئەمە وادەكات كە فراوانكردنى پەيوەندىيەكان لەگەل لاپەنە جىاوازەكانى توركىيا بە قازانجى ھەرىمى كوردستان بىت. وانا بىرىك لە قۇناخى پۇست ئاكاپارتىش بكاتەو.